

Nieuw zonnetje aan de Côte d'Azur

Zeldzame privécollectie antieke en moderne kunst openbaar toegankelijk

Frankrijk | Mougins

6

Begin juni werd in Mougins, Zuid-Frankrijk, een nieuw museum van klassieke kunst geopend. Het bijzondere van deze nieuwe loot aan de stam is tweeledig: het is een particulier museum dat een privé-collectie voor het publiek toegankelijk maakt én het beoogt tevens te laten zien hoe klassieke kunst een inspiratiebron vormde voor neo-klassieke en moderne kunst. Archeologie Magazine nam een kijkje in het nieuwe museum en in het pittoreske plaatsje Mougins, dat vroeger en nu kunstenaars zoals Picasso inspireerde en huisvestte. En op de terugweg werden we nog verrast op een andere boeiende archeologische versnapering in de vorm van een museum op een locatie met imposante Romeinse en vroeg-christelijke overblijfselen.

Dr Mark Memovij, directeur en curator van het Musée d'Art Classique de Mougins (MACM) of in het Engels the Mougins Museum of Classical Art (MMoCA).

Mougins, een middeleeuws dorpje in de heuvels nabij de Franse Riviera, is zo rond lunchtijd op straat vrijwel uitgestorven. Terrasjes daarentegen puilen uit. Voor vele Franse dorpjes geldt wellicht deze ervaringsregel, maar voor dit plaatsje op zo'n tien kilometer ten noorden van Cannes is er een speciale reden voor dit verschijnsel. Mougins staat namelijk bekend als centrum van de gastronomie. In het oude dorpje rond de heuvel bevinden zich maar liefst tien van deze culinaire oorden, om nog maar te zwijgen van de restaurants in de lager gelegen overige wijken van het plaatsje. Bovendien heeft Mougins een reputatie te verliezen op het gebied van licht, kleur en klimaat. Ongetwijfeld ook daarom zijn in deze streek de oude Grieken en Romeinen neergestreken, net als beroemde schilders zoals Chagall, Dufy, Matisse,

Modigliani, Renoir, Léger. Picasso bracht hier de laatste 12 jaar van zijn leven door tot aan zijn dood in 1973. Met vandaag de dag meer dan veertig ateliers en galerieën kan wel bevestigd worden dat de artistieke aantrekkingskracht van Mougins tot op heden voortleeft. Het is dan ook niet zo verwonderlijk dat Christian Levett, eigenaar van een indrukwekkende privécollectie klassieke kunst, Mougins uitverkoos als vestigingsplaats van een museum om zijn verzameling aan de buitenwereld te laten zien en tevens voor studietoelinden open te stellen.

Mougins' Museum van Klassieke Kunst
Deze Britse begin veertiger, zeer welgestelde manager van een investeringsbedrijf met een passie voor geschiedenis en kunst, legde in de loop der tijd een verzameling klassieke kunst aan waarvoor hij vele objecten verwierf uit privécollecties vooral van Amerikaanse en Britse verzamelaars. Zo'n drie jaar geleden kwam hij op het idee met die verzameling naar buiten te treden en daarvoor een museum op te richten. Bovendien wilde hij in dit museum combinaties tonen van klassieke kunst met neoklassieke, moderne en hedendaagse kunst waarover hij eveneens beschikt. Dit leidde tot de oprichting van het Musée d'Art Classique de Mougins (MACM) of in het Engels the Mougins Museum of Classical Art (MMoCA), dat in juni jongstleden voor het publiek werd geopend. Dit museum werd ingericht in een laat-middeleeuws pand in hartje Mougins, waarin waarschijnlijk ooit een olijfoliemolen gevestigd was. Het pand stond leeg tot de jaren vijftig van de vorige eeuw, toen het in handen kwam van een Engelsman die het met zijn gezin ging

De grootste privécollectie Grieks-Romeinse wapens en wapenuitrustingen ter wereld op de tweede verdieping van het MACM.

bewonen. Zo'n drie jaar geleden werd de verbouwing van het particulier woonhuis tot museum ter hand genomen, waarbij het traditionele dorpsexterieur behouden werd, maar het interieur omgebouwd werd in een eigentijds museum met speciale vitrinekasten, marmeren en stenen vloeren en een glazen lift die het bezoekers mogelijk maakt de Romeinse mozaïeken en andere antieke voorwerpen in het trappenhuis goed te bekijken.

Het geheel is inderdaad een prachtig eigentijds museum geworden, waarin verspreid over vier verdiepingen antieke, neoklassieke, moderne en hedendaagse kunst te bewonderen valt. In de kelderverdieping, bijgenaamd 'de Crypte', is de Egyptische collectie ondergebracht, zo gepresenteerd alsof je een Egyptische graf-tombe of –tempel betreedt. Hier zijn fraaie voorwerpen te zien waarvan de meeste verband houden met de Egyptische associatie met het hiernamaals, waaronder een zeldzame reeks grafreliefs, dodenmaskers en –panelen, kleine bronzen en houten beeldjes van goden en godinnen en twee prachtig beschilderde houten sarcophagen. De voorwerpen bestrijken de periode vanaf het Oude Rijk tot de Ptolemaïsche periode. Ze worden gecombineerd door moderne kunstwerken van

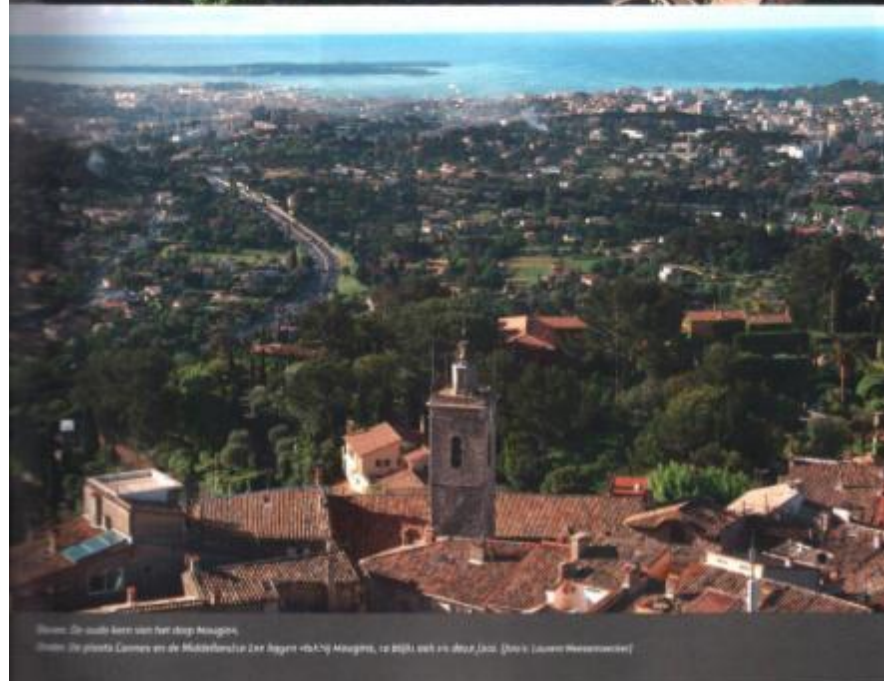
Alexander Calder, Jean Cocteau, Giovanni Panini en Giovanni Battista Belzoni's vroeg-19e-eeuwse reliëf van het hoofd van Seti I. Op de begane grond wordt het oog meteen getrokken naar een imposante beeldengalerij van historische personages uit het oude Griekenland en Rome. Intrigerende hoofden, borstbeelden en complete standbeelden van historische personen zoals filosofen, keizers, keizerinnen en andere antieke beroemdheden passeren hier de revue, waaronder ook een 2,5 m groot beeld van keizer Hadrianus. De antieke werken worden ook hier gerelateerd aan recentere beelden, tekeningen en schilderijen van meesters als Henri Toulouse-Lautrec, Henry Moore, Paul Cézanne, Egon Schiele, Jean Cocteau, Henri Matisse, Pablo Picasso, Damien Hirst.

Op de eerste verdieping wordt deze lijn van confrontatie tussen antieke en moderne kunst doorgetrokken, maar hier staan goden en godinnen en sociale gebruiken centraal. Aspecten van antieke religie en van het hedendaagse leven worden op deze etage nader belicht. In het bijzonder zijn het Griekse goden en hun Romeinse tegenoverhoofden die in de vorm van bronzen standbeelden, marmeren hoofden, bustes en standbeelden worden afgebeeld.

Verder worden hier voorwerpen getoond die verband houden met Griekse en Romeinse banketten, zoals zilveren bекers en ander zilveren vaatwerk, glaswerk, Griekse keramische vazen en Romeinse kandelaars. Ook indrukwekkende collecties Griekse en Romeinse juwelen en gouden munten ontbreken hier niet. Dit alles wordt gecombineerd door meer recente werken waarin allerlei aspecten van het Grieks-Romeinse leven – vooral religieuze onderwerpen en maaltijtaferelen – aandacht krijgen van kunstenaars als Rubens, Braque, Chagall, Dali, Modigliani, Degas, Rodin en Haring. En dan tenslotte de tweede verdieping, die de grootste privécollectie Grieks-Romeinse wapens en wapenuitrustingen ter wereld laat zien. Nog nooit heb ik zo'n uitgebreide, gave, pluriforme, imposante verzameling helmen uit allerlei antieke perioden gezien als hier in dit nieuwe museum van Mougins. Uit allerlei windstreken waar de Grieken en Romeinen actief waren, zijn hier helmen bijeengebracht, maar ook andere delen van de uitrusting van soldaten. Sommige van die onderdelen dragen de sporen van strijd, waarschijnlijk ook van enkele van de grootste militaire campagnes in de geschiedenis. Ook hier weer de relatie met moderne kunst, maar dan kunst geïnspireerd door of gebaseerd op militaire zaken.

De collectie toegelicht

Zo'n prachtig museum komt natuurlijk niet zomaar uit de lucht vallen. Over het concept daarvan en nog een aantal andere vraagpunten praten we na met de directeur en curator van het museum, dr Mark Merrony, klassiek archeoloog gespecialiseerd in Romeinse kunst en architectuur. Hij is tevens hoofdredacteur van het vermaarde tijdschrift *Minerva* [The International Review of Ancient Art & Archaeology]. 'Het overkoepelende concept van dit museum', zo licht Mark toe, 'is het combineren van antieke kunst met meer recente topkunst. Daaraan ligt een belangrijke overtuiging ten grondslag. Die luidt dat musea er verstandig aan doen van beschavingen, waarvan ze voorwerpen tonen, niet louter hun intrinsieke ontwikkelingen te laten zien, maar bij het samenstellen en tonen van de collectie uit te gaan van de culturele interacties van de mens

Waarom de oude kern van het dorp Mougins, waarvan de grondaal Camargue en de Middellandse Zee liggen vlakbij Mougins, zo dicht aan de zee ligt. (Foto: Laurent Wessens)

Overblijfselen van Cemenelum, de provinciale hoofdstad van Alpes Maritimes, naar Augustus in 14 v.Chr. gesticht, thans te bewonderen in het Archeologisch Museum van Nice-Cimiez, in het noorden van Nice. Hier de ingang van het amfiteater.

Resten van Romeinse bebouwing in het Archeologisch Museum. Het rode huis op de achtergrond is een 17e eeuwse villa, dat eens ook de werkplaats was van de schilder Matisse en dat thans ook zijn museum fungeert.

in het algemeen. Wij doen dat door de interacties te bestuderen van de drie sleuteltculturen van de westelijke wereld: Egypte, Griekenland en Rome. Griekenland beïnvloedde Rome op velerlei wijzen. Verschillende items in ons museum laten de vaak innige banden zien van

de Egyptische cultuur met de Griekse erfenis van de Ptolomeën. Natuurlijk waren er allerlei interacties tussen Egypte, Griekenland en Rome enerzijds en de Perzen en andere beschavingen en culturen anderzijds, maar wij beogen in ons museum de nadruk te leggen op

de continuïteit van de klassieke kunst over een aanzienlijke tijdspanne. En daarbij worden we geconfronteerd met de grootte van het Grieks-Romeinse verleden en hoe zijn voortdurende heruitvinding de geschiedenis sindsdien vorm heeft gegeven.

Op onze vraag naar de historie van deze museumcollectie vertelt Mark hoe Christian Levett tot deze collectie is gekomen. 'Deze prachtige collectie is het eindproduct van een passie voor geschiedenis die Levett al vanaf zijn jeugd voelt. Toen hij zo'n zeven jaar oud was begon hij al met het shoppen bij plaatselijke munthandelaren in het zuidoosten van Engeland. Het verwerven van medailles uit de Eerste Wereldoorlog en Victoriaanse munten bracht voor hem dat deel van de geschiedenis tot leven. Christian Levett had daarnaast op jonge leeftijd al een bliksemsnel succes in de financiële wereld en die carrière bracht hem toen hij 25 jaar was in Parijs. Daar kreeg zijn belangstelling voor geschiedenis nieuwe impulsen door regelmatige bezoeken aan het Louvre en het Musée d'Orsay. Op zijn 30e had Levett verschillende huizen die hij inrichtte mede met neoklassieke, moderne en hedendaagse kunst, antieke kunst en antiquiteiten. Zijn belangstelling voor Romeinse marmeren beelden en antieke militaire objecten vormde geleidelijk aan de hoeksteen van zijn collectie. Maar zoals met veel privéverzamelingen het geval is: de objecten daarvan zien zelden of nooit het daglicht en ze blijven overwegend in kluizen of goed beschermde opslagruimten verborgen. Dat was ook het geval met een belangrijk deel van de collectie van Levett, die inmiddels ook een huis in Mougins had aangekocht. Die overwegingen én een filantropische instelling leidden uiteindelijk in 2008 tot het besluit om een museum op te richten in dit dorp en dus in deze regio waar veel prominente kunstschieders woonden en ooit oude Griekse koloniën en Romeinse nederzettingen gevestigd waren.' Overigens zorgde deze passie er ook voor dat hij het tijdschrift Minerva in eigendom kreeg.

Dat van sommige van de getoonde 700 objecten de herkomst niet geheel duidelijk is, erkent kersverse directeur Mark Merryon, maar dat is volgens hem niet altijd te vermijden. 'Christian

Levett heeft in de loop der tijd objecten immers verworven vaak uit andere privécollecties die niet altijd volledige duidelijkheid geven over hun objecten. Niettemin werken we hard aan het verkrijgen van meer informatie over de herkomst van alle geëxposeerde objecten. En het is dat ze hier voor iedereen te zien zijn, wat met het geval geweest zou zijn wanneer ze in die privécollecties waren gebleven.'

Cemenelum

Wie brachten de omgeving van het museum al even ter sprake. De oude kern van het dorp Mougins bevat niet alleen talrijke overblijfselen van diverse tijdperken, waaronder een oude Romeinse kerk, resten van vestingmuren en een versterkte 15e-eeuwse toren, maar ook vele schilderachtige plekken. Opgravingen in en rond het dorp brachten verduidelijken aan het licht die op een substantiële aanwezigheid van de Romeinen duiden. Zo werd in het oude dorp een kalkstenen hoofd van de godin Venus aangetroffen, alsmede een marmeren hoofdje van de godin Demeter, een stèle uit de tijd van Augustus, munten en fragmenten van dakpannen van gebakken klei. Naar de villa van Picasso werden de fundamenteën blootgelegd van een Romeins huis.

Ook werden in een kapel in de omgeving daarvan meerdere stèles gevonden, evenals een kalkstenen 2e-eeuwse altaar. In de verdere omgeving van Mougins, de regio Alpes Maritimes en verder naar het westen de Var en de Provence bevinden zich in een straal van ten hoogste veertig kilometer meerdere interessante archeologische sites, waaronder resten van Antipolis (Cap d'Antibes), Massalia (Marseille) en bij Monaco het Trophée des Alpes, een monument uit 7/6 v.Chr. ter herinnering aan de overwinning van Ligurische stammen door de Romeinen tussen 16 en 7 v.Chr. In de noordelijke wijk Cimiez van de stad Nice werden we vlak voor ons vertrek van de luchthaven bij deze stad verrast door werkelijk indrukwekkende overblijfselen van Cemenelum, de provinciale hoofdstad van Alpes Maritimes, naar Augustus in 14 v.Chr. gesticht. Deze stad verloor zijn belangrijke betekenis in de vierde eeuw n.Chr., maar dankzij opgravingen in 1943, tussen 1954 en 1970 en in 2004 zijn de resten

daarvan behouden gebleven. Ze zijn thans ondergebracht in, respectievelijk onderdeel geworden van het alleszins informatieve en boeiende Archeologisch Museum van Nice-Cimiez (prima bereikbaar vanuit Nice Gare SNCF per bus via lijn 17 van Lignes D'Azur, direction Monastère/Cimiez). Die resten bestaan onder meer uit een amfiteater en badhuizen uit de 3e eeuw n.Chr., geplaveide straten en een paleo-christelijk complex uit de 5e eeuw. Dit

pareltje alleen al op nog geen veertig kilometer afstand van het museum in Mougins onderstreept het gelijk van Levett en de zijnen om dit prachtige museum van klassieke kunst juist in deze regio te vestigen.

Tekst en overige foto's: Lou Lichtenberg

Musée d'Art Classique de Mougins (MACM),
32 Rue Commandeur, Vieux Village de Mougins
Tel. +33 (0)4 93751865. www.mouginsmusee.com
Musée Archéologique de Nice-Cimiez,
160 avenue des Arènes, Nice, Tel. +33 (0)4 938159
www.musee-archeologique-nice.org

De noordelijke thesen met zwembad en frigidaire van Cemenelum.

Cemenelum, resten van vroeg-christelijke kerk en baptisterium.